

УДК 341.3

DOI: <https://doi.org/10.17721/3041-2323.2024.98-104>

Дмитро ГОНЧАРУК, асп.
e-mail: d.honcharuk@knute.edu.ua
Державний торговельно-економічний
університет, Київ, Україна

СТРАТЕГІЯ НАТО У СТАНОВЛЕННІ ПРАВИЛ ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Описано важливість коректного застосування стандартів і протоколів для автономних систем озброєння та штучного інтелекту у стратегічних завданнях країн НАТО у процесі розвитку сучасної стратегії оборони та безпеки. Особливу увагу приділено міжнародному гуманітарному праву, етичним викликам летальних автономних систем і співпраці з ООН та ЄС щодо глобальних норм регулювання. НАТО розробляє стандарти сертифікації ШІ, інтегруючи новітні технології та механізми контролю для забезпечення безпеки та дотримання міжнародних норм.

Ключові слова: *штучний інтелект, автономні системи озброєння, міжнародне гуманітарне право, стратегія НАТО, військові технології.*

Вступ

Штучний інтелект (ШІ) розглядають як один з основних елементів сучасної стратегії оборони та безпеки, який здатний трансформувати сучасну військову практику, викликаючи складні правові й етичні питання, пов'язані з міжнародним гуманітарним правом і правами людини (Schmitt, & Thurnher, 2013). Саме тому НАТО прийняла стратегію з питань штучного інтелекту 2021 р., яка визначає головні принципи відповідального використання цієї технології у військовій сфері.

Результати

Головна мета стратегії з питань штучного інтелекту полягала в тому, щоб забезпечити інтеграцію ШІ у військові операції без порушення міжнародних норм. Стратегія ШІ НАТО 2021 р. містила стратегічне бачення з чотирма цілями та шістьма результатами. У межах стратегії штучного інтелекту члени Альянсу схвалили

© Гончарук Дмитро, 2024

шість принципів відповідального використання для штучного інтелекту в обороні, такі як: правомірність, відповідальність і підзвітність, доступність для розуміння та відстеження, надійність, керованість і пом'якшення упередженості (NATO, n. d. b).

2024 р. стратегію НАТО щодо ШІ переглянуто і спрямовано на такі напрями:

1. Забезпечити основу, щоб НАТО та члени Альянсу могли подавати приклад і заохочувати розвиток і відповідальне використання ШІ для цілей оборони та безпеки Альянсу.

2. Прискорити та запровадити ШІ у розробленні та наданні можливостей, підвищуючи взаємодію між людиною і штучним інтелектом як ключового елемента в Альянсі, включно з наданням сценаріїв використання ШІ.

3. Визначати та захищати від загроз, пов'язаних із супротивним використанням ШІ (NATO, n. d. b).

Застосування ШІ у військових операціях піднімає питання щодо відповідності принципам міжнародного гуманітарного права, зокрема і принципам розрізнення, пропорційності та необхідності (Crootoof, 2015). Адже вже нині, автономні системи озброєння (АСО) можуть самостійно приймати рішення про застосування сили, що викликає занепокоєння щодо дотримання МГП (Bo, & Valentine, 2018).

У жовтні 2022 р. міністри оборони країн НАТО ухвалили набір політик, спрямованих на продовження імплементації всеосяжної стратегії щодо нових технологій, включаючи створення наглядової ради НАТО з питань даних і штучного інтелекту (Data and AI Review Board, DARB).

Рада слугує реалізації принципів НАТО щодо відповідального використання ШІ, викладених у Стратегії НАТО з питань ШІ. Першим завданням наглядової ради НАТО стало розроблення зручного для користувача стандарту сертифікації відповідального ШІ, включаючи контроль якості та зниження ризиків, що допоможе узгодити нові проекти ШІ та даних із Принципами відповідального використання НАТО, затвердженими у жовтні 2021 р.

Штучний інтелект, використання даних і автономія входять до дев'яти пріоритетних для НАТО технологічних сфер. Сюди також належать квантові технології, біотехнології та вдосконалення

людини, гіперзвукові технології, нові матеріали та виробництво, енергетика та двигуни, а також космос (NATO, n. d. a).

Нині завдяки ШІ військові отримують доступ до нових методів автоматизованого управління інформацією, що дозволяє підвищити точність і швидкість операцій. Це включає використання хмарових технологій, оброблення великих даних і підключення до мереж 5G для забезпечення швидкого оброблення інформації та безперебійного зв'язку між військовими підрозділами (Gilli, 2020). Проте автоматизація прийняття рішень може призвести до "де-людизації" війни, де рішення про життя і смерть приймаються машинами без людського втручання (Asaro, 2012).

Тому НАТО створює систему тестування, оцінювання, перевірки та підтвердження, щоб забезпечити відповідальне впровадження ШІ. НАТО співпрацює з науково-дослідними центрами, такими як Центр передових досліджень ШІ в Кембриджі, для створення нових методологій сертифікації. Усі системи мають відповідати стандартам STANAG, що включають критерії безпеки, пропорційності та гуманітарного права. Згідно зі статтею 36 Додаткового протоколу I до Женевських конвенцій, держави зобов'язані оцінювати нові засоби і методи ведення війни на відповідність МГП (Vo, & Valentine, 2018). Наприклад, автономні дрони повинні проходити тестування на відповідність принципам МГП, зокрема і стосовно мінімізації цивільних втрат під час бойових операцій. Сприяння взаємодії між системами ШІ в Альянсі та внесок у розроблення норм і стандартів для відповідального використання ШІ в обороні та безпеці також є визначальними цілями нової системи тестування (Werner, 2024).

Етичні виклики, пов'язані з використанням летальних автономних систем озброєння (LAWS), є однією з найскладніших проблем, з якими стикаються військові та політичні лідери НАТО. Завдяки міжнародній співпраці НАТО намагається створити універсальні етичні принципи, які дозволять регулювати використання АСО на глобальному рівні.

Як зазначає Allen, ці принципи мають на меті запобігти неконтрольованій ескалації конфліктів і забезпечити дотримання етичних стандартів у військових операціях (Wagner, 2020).

Як зазначено в NATO AI Strategy 2024, головним викликом для глобального регулювання автономних систем є розбіжність у національних інтересах і пріоритетах. Деякі держави, такі як Росія та Китай, можуть не дотримуватися тих самих стандартів, що підвищує ризик глобальної гонки озброєнь у сфері ШІ (Heuns, 2013). Держави з високим рівнем технологічного розвитку, такі як США, бачать ШІ та LAWS як важливий елемент своєї національної безпеки і вважають, що технологічна перевага надасть їм стратегічні вигоди у глобальних конфліктах.

НАТО активно працює над розробленням глобальних правил для регулювання МПП, зокрема й через співпрацю з ООН та іншими міжнародними організаціями. ООН з 2014 р. проводить зустрічі Групи урядових експертів щодо LAWS, намагаючись досягти консенсусу щодо їх регулювання або заборони (Crootof, 2015). У 2021 р. Генеральна Асамблея ООН ухвалила резолюцію, що зобов'язує країни розробляти законодавчі межі для використання ШІ у військових цілях (United Nations, 2021). Європейський Союз також активно розвиває нормативну базу, зокрема і через Європейський регламент щодо штучного інтелекту (Artificial Intelligence Act), який охоплює правові аспекти використання ШІ у військовій сфері (European Commission, 2021).

НАТО співпрацює із цими організаціями, щоб розробити універсальні стандарти для безпечного використання автономних систем, що дозволяє знизити ризики неконтрольованого застосування озброєнь (NATO, 2024). Однак деякі експерти закликають до повної заборони LAWS через неможливість забезпечення повного дотримання МПП (Crootof, 2015). Цей процес є складним і вимагає тісної співпраці між державами з різними політичними, економічними та військовими інтересами.

Дискусія і висновки

Загалом, стандарти і протоколи для автономних систем озброєння та ШІ повинні забезпечувати не лише технічну сумісність між державами – членами НАТО, але й відповідність етичним стандартам, міжнародному гуманітарному праву, а також захист цивільного населення. Тільки через спільну роботу з розроблення та впровадження універсальних правил використання ШІ Альянс

зможе забезпечити стабільність і безпеку у військових операціях майбутнього (Kang, 2024).

Регулювання автономних систем озброєння та штучного інтелекту стикається із численними викликами, зокрема політичними, етичними, правовими та технологічними. НАТО, як один із лідерів у розвитку таких систем, має не лише можливість, але й обов'язок забезпечити відповідність їхнього використання принципам МГП та прав людини (Schmitt, & Thurnher, 2013). Вона продовжує відігравати провідну роль у розробленні стратегій і правил, які забезпечать безпеку та стабільність у світі, де ШІ й автономні системи відіграватимуть дедалі важливішу роль.

Список використаних джерел

- Asaro P. (2012). On Banning Autonomous Weapon Systems: Human Rights, Automation, and the Dehumanization of Lethal Decision-making. *International Review of the Red Cross*, 94(886), 687–709.
- Bo M., & Valentine V. (2018). *Autonomous Weapon Systems and International Law*. Cambridge University Press.
- Crootof R. (2015). The Killer Robots Are Here: Legal and Policy Implications. *Cardozo Law Review*, 36(5), 1837–1915.
- European Commission. (2021). *Proposal for a Regulation laying down harmonised rules on artificial intelligence (Artificial Intelligence Act)*.
- Gilli A. (2020). *NATO-mation: Strategies for leading in the age of artificial intelligence*. NATO Defense College.
- Heyns C. (2013). *Report of the Special Rapporteur on Extrajudicial, Summary or Arbitrary Executions*. United Nations Human Rights Council. <https://www.ohchr.org/en/documents/thematic-reports/ahrc2327-report-special-rapporteur-extrajudicial-summary-or-arbitrary>
- Kang K. M. (2024). *Enemies, allies, and artificial intelligence: Developing rules and norms for lethal autonomous weapons systems*. Georgetown Security Studies Review.
- NATO. (n. d. a). *NATO Allies take further steps towards responsible use of AI, data, autonomy and digital transformation*. NATO. https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_208342.htm
- NATO. (n. d. b). Summary of NATO's revised Artificial Intelligence (AI) strategy. NATO. https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_227237.htm
- NATO. (2024). *NATO AI Strategy 2024*. https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_227237.htm.
- Schmitt, M. N., & Thurnher, J. S. (2013). Out of the Loop: Autonomous Weapon Systems and the Law of Armed Conflict. *Harvard National Security Journal*, 4(2), 231–281.
- United Nations. (2021). *Report of the Special Rapporteur on the Promotion and Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms while Countering Terrorism*. <https://digitallibrary.un.org/record/4006063?ln=ru&v=pdf>

Werner J. (2024). *NATO updates AI strategy to address emerging challenges and leverage opportunities*. BABL AI. <https://babl.ai/nato-updates-ai-strategy-to-address-emerging-challenges-and-leverage-opportunities/>

References

- Asaro P. (2012). On Banning Autonomous Weapon Systems: Human Rights, Automation, and the Dehumanization of Lethal Decision-making. *International Review of the Red Cross*, 94(886), 687–709.
- Bo M., & Valentine V. (2018). *Autonomous Weapon Systems and International Law*. Cambridge University Press.
- Crootof R. (2015). The Killer Robots Are Here: Legal and Policy Implications. *Cardozo Law Review*, 36(5), 1837–1915.
- European Commission. (2021). *Proposal for a Regulation laying down harmonised rules on artificial intelligence (Artificial Intelligence Act)*.
- Gilli A. (2020). *NATO-mation: Strategies for leading in the age of artificial intelligence*. NATO Defense College.
- Heyns C. (2013). *Report of the Special Rapporteur on Extrajudicial, Summary or Arbitrary Executions*. United Nations Human Rights Council. <https://www.ohchr.org/en/documents/thematic-reports/ahrc2327-report-special-rapporteur-extrajudicial-summary-or-arbitrary>
- Kang K. M. (2024). *Enemies, allies, and artificial intelligence: Developing rules and norms for lethal autonomous weapons systems*. Georgetown Security Studies Review.
- NATO. (n. d. a). *NATO Allies take further steps towards responsible use of AI, data, autonomy and digital transformation*. NATO. https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_208342.htm
- NATO. (n. d. b). Summary of NATO's revised Artificial Intelligence (AI) strategy. NATO. https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_227237.htm
- NATO. (2024). NATO AI Strategy 2024. https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_227237.htm
- Schmitt, M. N., & Thurnher, J. S. (2013). Out of the Loop: Autonomous Weapon Systems and the Law of Armed Conflict. *Harvard National Security Journal*, 4(2), 231–281.
- United Nations. (2021). *Report of the Special Rapporteur on the Promotion and Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms while Countering Terrorism*. <https://digitallibrary.un.org/record/4006063?ln=ru&v=pdf>
- Werner J. (2024). *NATO updates AI strategy to address emerging challenges and leverage opportunities*. BABL AI. <https://babl.ai/nato-updates-ai-strategy-to-address-emerging-challenges-and-leverage-opportunities/>

Отримано редакцією журналу / Received: 17.09.24

Прорецензовано / Revised: 27.09.24

Схвалено до друку / Accepted: 01.10.24

Dmytro HONCHARUK, PhD Student
e-mail: d.honcharuk@knute.edu.ua
State university of trade and economics, Kyiv, Ukraine

NATO'S STRATEGY FOR ESTABLISHING RULES FOR THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE

The paper describes the importance of the correct application of standards and protocols for autonomous weapons systems and artificial intelligence in the strategic tasks of NATO countries in the development of a modern defence and security strategy. Particular attention is paid to international humanitarian law, ethical challenges of lethal autonomous weapon systems (LAWS), and cooperation with the UN and the EU regarding global regulation standards. NATO is developing AI certification standards, integrating cutting-edge technologies and control mechanisms to ensure security and compliance with international norms.

Keywords: *artificial intelligence, autonomous weapon systems, international humanitarian law, NATO strategy, military technologies.*

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The author declares no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; or in the decision to publish the results.